

Veszélyben a Magyar Rádió zenei együttesei?

A Zenekar 2007/2-es számában megszólaltattuk a Magyar Rádió ügyvezető igazgatóját és a Bartók-adó főszerkesztőjét „A zenei együttesek élére menedzserigazgatót keresnek” című interjúbán. Tudomásunk szerint az azóta eltelt időszakban menedzserigazgató nincs a láthatáron, és a jelenlegi zenekari ügyvezető valamint a zenekari titkár is úgy távozik, hogy nincs kijelölt utódja, Fischer Ádám pedig – talán éppen a zenekart körülvevő egyre növekvő bizonytalanság miatt – elvállalta az Operaház főzeneigazgatói posztját.

Az együttesek körüli bizonytalanság és negatív kampány közepette a Rádiózenekarról – példátlan sikerű bécsi turnéján – „grandiózus” és hasonló szuperlatívuszokkal íródnak kritikák (Wien/Konzerthaus: HARY JANOS am 28.5.2007/E.Habermann) nem beszélve a közelmúlt budapesti Wagner-előadásairól, amelynek hazai és külföldi szakmai, valamint közönség-visszhangja egyértelművé tette, hogy az együttes ebben a formájában nemzetközi rangú. Pozitív jelként értékelhető, hogy megmozdulni látszik a magyar zenei élet: egyre-másra érkeznek prominens személyiségek féltő levelei a www.radiokorus.info honlap „Veszély fenyegeti a Magyar Rádió énekkarát” segélykiáltásra, valamint a Magyar Zenei Tanács Elnöksége is lépett: levélben fordult a Rádiókuratórium elnökéhez. Mostani számunkban megszólaltatjuk Fischer Ádámot, Victor Mátét, a Magyar Zenei Tanács elnökét, valamint Szirányi Jánost, a Magyar Rádió egyik volt elnökét. (Szerk.)

„A zenei együttesek sorsa ugyanis nem függhet az aktuális rádióelnök zenei ízlésétől.”

Fischer Ádám nem akarja cserbenhagyni a Rádiózenekart

A világjáró dirigens, Fischer Ádám az utóbbi években egyre többet vezényel itthon. Három esztendeje irányítja a Rádiózenekart, tavaly velük hívta életre a hatalmas sikert aratott Budapesti Wagner Napokat. Harmadszori felkérésre pályázott végre a Magyar Állami Operaház főzeneigazgatói posztjára, és június 1-től öt esztendőn keresztül tölti be ezt a pozíciót. A dalszínházi munkájának eredményei igazán a 2008/2009-es szezonban mutatkoznak majd meg, hiszen a következő évadra már külföldi felkérésekkel teli a naptára. A Rádiózenekarral azonban a jövő szezonban is rendszeresen dolgozik, s igyekszik mindent megtenni az együttesért, amelyről az utóbbi időszakban egyre több méltató kritika jelenik meg. Nemrégiben a Bécsi Ünnepi Heteken vendégszerepeltek nagy tetszést aratva, olyannyira, hogy még a Kurier szigorú kritikusa is grandiózusnak nevezte az együttes játékát. Miközben ismét nagyon bizonytalanná vált az együttes jövője, hiszen egyre kevesebb pénz jut a Rádió zenei együttesekre.

– Kinevezték az Operaház főzeneigazgatójának. Mi lesz most a Rádiózenekarral?

– A pályázat során is kikötöttem, nagyon fontos feltételem volt, hogy ebből az új helyzetből a Rádiózenekarnak nem származhat kára. Azt nem tudom ígérni, hogy ugyanannyi időt fogok ezután is velük tölteni, mintha az Operaházban nem dolgoznék, de az biztos, nem hagyom el őket, míg meg nem oldódik a helyzetük, és azt követően is mindig örömmel muzsikálok majd az együttesel. A Rádiózenekarral egyébként eddig is „vadházasságban” éltem, hiszen azok a feltételek, amelyeket három évvel ezelőtt támasztottam, s amelyek fejében vállaltam volna a zeneigazgatóiságot, a mai napig nem telje-

sültek. Kérdés persze az is, hogy a jövőben mennyi időm lesz, és pontosan mit tudok vállalni. Egyébként pedig azt sem tartom helyesnek, hogy az ember ilyen mértékben halmozza a pozíciókat a magyar zenei életben... De amikor felkértek az operaházi pályázatra, akkor is elmondtam, nem mehetek abba bele, hogy a dalszínház teljesen elvegyen a Rádiózenekartól. Ígéretet is kaptam rá, hogy ezt valahogyan megoldják.

– Ráadásul a Rádió egyre szűkösebb költségvetése miatt most a zenekar helyzete is egyre nehezebb...

– A probléma azonban sokkal komplikáltabb, mint ahogyan azt a zenészek

gondolják. A legfőbb gond az, hogy nincs igazán gazdája, felelőse az együttesnek. Voltak már itt tiltakozó akciók, de ezeknek is csak akkor van értelmük, ha pontosan tudjuk, mit akarunk tenni, és ki ellen harcolunk. Most derült ki, hogy a Magyar Rádió együttesei évtizedek óta vannak ilyen köztes állapotban, az intézménynek ugyanis nem kötelessége fenntartani egy szimfonikus zenekart és egy kórust.* Az új elnök, Such György tulajdonképpen erre a helyzetre hívta fel a figyelmet. Az a kérdés, hogy azon a hétszázmillión kívül, amit az országgyűlés megszavazott, és külön támogatási összegként kapják a zenei együttesek, mennyit kell még a Rádiónak a zenekarra és a kórusra költenie.

* A Magyar Rádió Zrt. Közzolgálati Műsorszolgáltatási Szabályzata A kulturális és tudományos értékek bemutatása című V. fejezetének bevezető sorai az alábbiakat rögzítik: „1.5. Az MR Rt. önálló zenei, művészeti együttesek fenntartásával, rendezvényszervezői és kiadói tevékenységével, új művek létrejöttének támogatásával részt vesz a művészeti életben, a kortárs művek és alkotók népszerűsítésében.” (szerk.)

FOTÓ: NEUBAUER RUDOLF

– Viszont az éves költségvetési összegből, amit a Rádió kap, szintén kell, hogy jusson pénz a zenei együtteseknek, így a 700 millió forint az ezen felül lévő, plusztámogatás.**

– Mindkét tábor más és más összeget emleget, de ebben a számháborúban én nem kívánok részt venni. A saját szempontjából ugyanis mindkettőnek igaza van. Én ezt úgy fogalmaztam meg, hogy amikor a serdülő a szüleiivel vitatkozik, az apja azt mondja, hogyha nálam akarsz lakni, akkor fizetned kell lakbért, és az enivalód is pénzbe kerül, a gyerek pedig azt válaszolja, hogy neked mindez ingyen van. A Rádió vezetése is azt mondja, hogy mindaz, amit a zenei együttesek használnak, több száz millió forintba kerül évente. Ebbe nem akarok beleszólni, ahogy abba sem, hogy az intézménynek erkölcsi kötelessége vagy sem eltartani a zenekart. A vezetés azzal érvel, hogy az egész Rádióban nagyarányú, harminc százalékos leépítést kell végrehajtani. Ha az elnök helyében lennék, akkor én is várnék egy felülről jövő utasításra, mely szerint a zenei együttesekhez nem lehet hozzányúlni... Jelen helyzetben ugyanis joggal háborodnak fel a három adó dolgozói, hiszen ha az együtsektől nem küldenek el senkit, akkor máshonnan több embert kell elbocsátani.

– Pedig tavasszal még arról volt szó, hogy a létszámleépítés nem érinti a zenei együtteseket... Az azonban elég rémisztően hangzik, hogy a következő évadban a kórusnak és a zenekarnak összesen csak 16 koncertje lesz...

– A zenei szakma mond egy összeget, amelyre szerinte a zenekarnak és a kórusnak a jelenlegi formában való fennmaradásához szüksége van, a Rádió vezetése pedig erre azt válaszolja, hogy neki erre nincsen ennyi pénze. S ezt az ellentmondást úgy kívánja feloldani, hogy kétségbe vonja a szakma álláspontját, és az állítja, nem is kell ekkora összeg a zenei együttesekre. Veszélyes dolog, ha erről kezdünk vitatkozni. Olyan mintha az egyik szülő azt mondaná, a gyerekek mindennap kell ételt kapnia, a másiknak pedig erre az lenne a válasza, hogy neki nincs elég pénze, ezért csak minden második nap lesz ebéd. Szimfonikus zenekarnál nagyobb büdzsére van szükség. Más a helyzet egy kamarazenekarnál. Azt azonban, hogy a Rádiózenekarra, mint szimfonikus nagyzenekarra van szükség, nem nekünk, hanem a közönségünknek kell kimondania. Ha ugyanis ezt mi tesszük, akkor sokan azt mondhatják, meg akarjuk tartani az állásainkat. De talán azért az olyan kritikák, mint például a bécsi, azt jelzik, hogy az országnak szüksége van erre a zenekarra.

– Ezt viszont mindössze 16 koncert alatt nem könnyű bebizonyítani...

– Ennyi fellépés valóban nem elég, és ezt meg is mondtam a Rádió vezetésének. Ha nekem több időm lenne, akkor több koncertre adnának lehetőséget, de a zenekar nem függhet csak az én személyemtől, nem épülhet egyedül rám... A Rádiózenekarnak meg kell maradnia, világossá kell tenni, hogy egy ilyen zenekarra és énekkarra szükség van. A szakma és a

szakértők által megállapított pénzüsszeg pedig ahhoz kell, hogy eleget legyenek foglalkoztatva. A szezon összeállításáról, a koncertszámról tényleg csak szakmai szempontok alapján szabadna dönteni. Mégis, a meglévő pénzhez kell igazodni... Jelenleg a Rádió vezetése azt mondja, próbáljanak meg ebből az összegből valahogyan megélni. Az én elképzelésem pedig az, hogy az Országgyűlés írja elő, hozzon határozatot arról, hogy a zenekarra ilyen formában igenis szükség van.

– Pedig még azt sem lehet mondani, hogy azért nincs rájuk szükség, mert nem megfelelő színvonalúak...

– Abba a vitába nem megyek bele, hogy a Nemzeti Filharmonikusok vagy a Rádiózenekar a jobb, mert mindenki részrehajlónak nevezne, az viszont biztos, hogy a Rádiózenekar jobb, mint a Nemzeti Énekkar. Ez eléggé köztudott. És ez végül is azt jelenti, hogy az Országgyűlés tulajdonképpen elherdálja az adófizetők pénzét, mert a kiemelkedőtől megvonja a támogatást, a közepesnek viszont jelentős összeget ad... Rossz asztalhoz ültünk, ez a baj. A Rádióknak adott támogatás, akár csak az operaházi szubvenció, az adófizetők pénzéből tevődik össze, mégis nagy különbség van a két összeg között. Pedig a Rádiózenekar is kulturális érték, függetlenül attól, hogy nem tartozik a kulturális tárca alá, és a minisztériumnak is éreznie kellene iránta némi felelősséget. De megszokták, hogy ezeket a zenei együtteseket a Rádió tartja el. Még akkor is működőképes lehetne valahogyan ez az egész rendszer, ha a Rádiótól elvett szubvenció egy részét a kulturális tárca visszaadná az együtteseknek...

– Ráadásul a zenekar és a kórus is valóban részt vesz a rádiós feladatokban, a Z felvételek készítésében.

– Akadnak más együttesek is, amelyek szívesen jelentkeznék erre a munkára, s ez jóval olcsóbb megoldást jelentene a Rádióknak, hiszen csak az adott munkát kellene nekik kifizetni, nem egész évben fenntartani két teljes együttest. Már volt is olyan hazai együttes, amely erre a feladatra felajánkozott... Ki kellene mondani, hogy a Rádiózenekarra és a Rádiókórusra szükség van, és át kellene irányítani hozzájuk némi szubvenciót. A zenei együttesek sorsa ugyanis nem függhet az aktuális

** lásd: A közrádió és zenekara című cikket: 9. old.

rádióelnök zenei ízlésétől. A Magyar Rádió jelenleg ezernél több munkatársa van, miközben más adók 50 alkalmazottal 24 órás adást sugároznak. Érthető tehát a létszámcökkentési feladat, de a fűnyíró-elveket nem lehet mindenütt alkalmazni, és ezt nem is szabad engednünk. Fél évszázaddal ezelőtt ötvenen kellettek egy felvételhez, ma már három ember is elegendő ehhez a munkához. De ma is ugyanannyi muzsikusként kell egy Bartók-mű előadásához, mint az ötvenes években. Ezért azt mondtam a Rádió vezetésének, hogy akkor lehet a Rádiózenekar létszámát csökkenteni, ha majd a Magyar Rádió is annyi műszaki munkatárssal dolgozik, mint a Klubrádió.

– *Mi a helyzet a kinevezésével? Az új rádióelnökkel tárgyaltak róla?*

– Már talán sosem születik meg... Ahogy említettem, a feltételeim három év óta nem teljesültek. Jelenleg azt tudom tenni, hogy az egyes produkciókra igyekszem olyan állapotba hozni a zenekart, hogy sikerük legyen. Ha azonban közben nem kapnak „enni”, s ettől időről-időre az egész együttes szakmai színvonala romlik, akkor egy idő után már nem tudok ezen a gondon segíteni. Ahhoz, hogy felzárkózzunk a Nemzeti Filharmonikusok-

hoz, pénz kell, ezt az összeget azonban nem adja oda senki. Pedig a társulatban benne rejlik a lehetőség. Talán a mostani Wagner-siker is számít valamit. Azt remélem, arra kérem a zenei közönséget, hogyha azt érzik, ez a zenekar érték, akkor ezt mondják is ki.

– *Őn szerint, ha a Rádiózenekar bérletvásárlói, szimpatizánsai kimennek az utcára, történik valami?*

– Nem. De talán a politikusok között is vannak olyanok, akik szeretik a zenét, s így felfigyelnek erre a helyzetre... Az a nívó viszont, amin most játszunk, biztos, hogy nem lesz a jövőben tartható, hogyha ez az évi tizenhat koncertes tervezés megvalósul. A szakmai minőséghez ugyanis megfelelő, állandó foglalkoztatásra van szükség.

– *Akkor tudnak olyan kiemelkedő teljesítményt nyújtani, mint a tavalyi Wagner Napok Parsifal-produkciója, vagy a sorozat idejéből, a Ring két estéje...*

– Az együttesek kulturális értéket képviselnek, miközben nem tartoznak a kulturális tárcához. Persze, azt is megértem, hogy a minisztérium nagyon tiltakozik ellene, hogy ezek az együtteseket is kiemelt kulturális intézménynek nyilvánítsák, hi-

szén akkor sorban jönnek a következők... Mégis valami megoldást kellene találni a helyzetre. Négy-öt bérlet-sorozatra, elegendő munkára lenne szükség. Keresem én is a lehetőségeket.

– *Közben pedig a dalszínházi teendőivel is foglalkoznia kell. Az Ybl-palotában hat esztendővel ezelőtt hallottam dirigálni, amikor a Trisztán és Izoldát vezényelte a mannheimi társulat vendégjátékán.*

– Az volt az eddigi első és egyben utolsó, teljes estés karmesteri szereplésem az Operaházban. Most, a kinevezésemet követően sem volt még időm arra, hogy belátogassak a házba, s a vezetőtársaimmal is csak rövid megbeszéléseket folytatunk. A következő szezon programja teljesen készen van, nem is akarok rajta változtatni. S időt akarok arra is hagyni, hogy mindenről alaposan tájékozódjam, átlássam az intézmény működését. Azt tartom a fő feladatommak, hogy kidolgozzam, hogyan lehet a budapesti dalszínházat a nemzetközi vérkeringésbe bekapcsolni. Az azonban mindenképpen fontos, hogy bármit is teszek az Operaházért, annak nem láthatja kárát a Rádiózenekar.

R. Zs.

Méltatlan helyzetben vergődnek a Magyar Rádió zenei együttesei...

„A rádió zenei együttesei rendkívül rosszul menedzseltek, ennek ... az az oka, hogy a jelenlegi menedzsment – szakmai tájékozatlansága miatt – alkalmatlan arra, hogy ellássa a feladatát...”

A Magyar Zenei Tanács (MZT) levelet intézett a közelmúltban a Magyar Rádió Zrt. Közalapítvány kuratóriumának elnökéhez. Ebben a szervezet így fogalmaz: „méltatlan helyzetben vergődnek a Magyar Rádió zenei együttesei (...) szétzilálásuk, elsorvasztásuk a magyar zenekultúra pótolhatatlan vesztesége lenne.” Az MZT elnöksége levelében utalt arra, hogy a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara művészeti vezető, vezető karmester és jóváhagyott, előkészített jövő évi évadterv nélkül zárja a szezont, s hozzá hasonlóan nincs terve a jövő évadra a vegyeskarnak, illetve gyermekkórusnak sem. „A teljes bizonytalanság (szakmai program hiánya és a létszámleépítés le-

betetése a fejek felett) nem kedvez a művészi alkotómunkának” – fogalmaznak a levél írói, akik aggasztónak tartják, hogy a rádió elnöke egyik nyilatkozatában kizárólag mint költséget, és nem mint a közszolgálati feladatok ellátásának letéteményeseit említette a zenei együtteseket. Az MZT felvetéseire a kuratórium elnökének részéről egyértelmű az elutasítás. Gellért Kiss Gábor válaszelevelében így fogalmaz: „nem pusztán zenei együttesei vergődnek méltatlan helyzetben, hanem a Magyar Rádió egésze (...) Nem vitatva a levelükben megfogalmazott kétségek indokoltságát – már ami a művészi alkotómunka jelenét illeti – azt kell mondanom, hogy a status quo

fenntartása csak és kizárólag a zenei együttesek esetében lehetetlenség.” Hogy miként befolyásolná az együttesek működését egy esetleges leépítés, vagy mit okozna felszámolásuk a hazai zenei életnek, arról a Magyar Zenei Tanács elnökét, Victor Mátét kérdeztük.

– A Magyar Zenei Tanács komolyan aggódik a Magyar Rádió (MR) zenei együttesei sorsáért, hiszen ezek esetleges megszűnésével helyrehozhatatlan veszteségek érnék a magyar zenei életet, márpedig a rádió működéséért felelős vezetők az elnök, illetve a kuratórium elnöke – ezt realitásként emlegetik – mondta el lapunknak Victor Máté. Ezzel